

VELJA GOVORJENA BESEDA!

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE BORUTA PAHORJA NA EVROPSKEM FORUMU WACHAU 2011 – »REGIONALNA POLITIKA – SVETOVNA POLITIKA«

Stift Göttweig, 22. maj 2011

ZGOŠČANJE SVETOVNIH PROBLEMOV SVARILO ZGODOVINSKIH IZKUŠENJ S PODOBNIMI OKOLIŠČINAMI ODGOVORNOST ZA MIRNO UREDITEV PROBLEMOV IN NOVO SVETOVNO RAVNOVESJE

*Spoštovane gospe in gospodje,
cenjeni gostje,
ekscelence,*

sodobni svet se je znašel na razpotju. Njegova prihodnost je manj predvidljiva kot bi si želeli. V bistvu sta možni dve poti.

Prva, mirna rešitev sporov, poglobitev dialoga in zaupanja, utrditev učinkovitih mehanizmov za potrebno regulacijo svetovnega trga, mehek prehod na novo paradigmo trajnostnega razvoja, uspešen izhod iz ekonomskega, političnega in varnostnega neravnovesja v svetu.

Druga pot, nekontrolirana zaostritev varnostnih vprašanj, poglobitev nezaupanja in porast predsodkov, nacionalizmov, zlorab verskih in drugih čustev za ekstremne politične cilje, nadaljevanje razkoraka med revnimi in bogatimi, poglobitev vesplošnega nezaupanja ljudi v domačo in mednarodno politiko.

Ne vem, po kateri poti bomo šli. Tako kot vi, lahko samo ugibam. Pri čemer se seveda zastavlja vprašanje, ali je moja diagnoza, da se je sodobni svet znašel v neobičajnem stanju točna in ali sta res samo dve poti. Toda, če ostanemo pri tej predpostavki, si kot voditelji narodov in držav ta hip ne moremo kaj, da bi spričo zgodovinskih izkušenj vendarle skušali uganiti smer sprememb, da bi jih lahko, ali uspešno spodbudili ali uspešno preprečili.

Moje mnenje je, da so se problemi v sodobnem svetu nevarno zgostili. Zgostili in preplekli so se gospodarski, socialni, moralni in varnostni problemi. Če pogledamo zgodovino sodobne mednarodne skupnosti so to okoliščine, ki so običajno vodile v uporabo sile širših razsežnosti. Temeljno vprašanje je, ali je sodobna mednarodna skupnost sposobna z obstoječimi instrumenti mednarodnega dialoga, uveljavitve kriznih mehanizmov in mirnega reševanja sporov preseči to zgostitev brez hujših konfliktov. Moje mnenje je, da smo šele na dobrem začetku zgostitve teh problemov. Da se bo ta zgostitev še poglobljala in razširjala. Kdo med

vami bi utegnil reči, da je moj pogled v prihodnost precej pesimističen. No, tvegam samozavestno oceno, da je realen.

Moram odkrito reči, da se zavedanje tega zgoščanja ne začneja v zadnjih mesecih, pač pa v zadnjih letih in je odločilno vplivalo na moje odločitve kot predsednika slovenske vlade pri reševanju zunanjepolitičnih in notranjepolitičnih izzivov. Če bi presojal stvari bolj ležerno, bolj brezskrbno, se takoj na začetku mandata ne bi lotil reševati tako zelo občutljivega vprašanja, kot je bilo reševanje mejnega vprašanja s sosednjo Hrvaško. To reševanje se je začelo na točki ničelnega zaupanja med narodom in državama. Morda se je na koncu vse skupaj posrečilo s podpisom mednarodnega arbitražnega sporazuma prav zato, ker smo se vsi zavedali, da ni alternative. Vsaj mirne in varne alternative zagotovo ne. In smo, hvala bogu in našim ljudem, ki so to potrdili na referendumu, uspeli.

To je imelo izjemno pozitivne posledice za dogajanje na celotnem jugovzhodnem delu Evrope. Začel se je tako imenovan proces Brdo, ki sva ga spodbudila s hrvaško premierko Kosorjevo. Namen tega procesa je, da se rešujejo politična in druga vprašanja v odnosih med narodi in državami na tem delu Evrope, preden postanejo varnostna. Prav pred mesecem dni je proces Brdo doživel nov prelomni trenutek, ko so za isto mizo prvič sedli pravosodni ministri prav vseh držav Jugovzhodne Evrope, tudi iz Beograda in Prištine. Med tema dvema prestolnicama se je začel dialog, kar je izjemno spodbudno. V tem času je začela veljati vizna liberalizacija, nekatere države pa so napredovale v svojem statusu, glede približevanja EU. Toda nekatere države, recimo Makedonija niso uspeli najti kompromisnih rešitev s sosedi, da bi jim to uspelo, nekatere države, recimo Bosna in Hercegovina so ujete v notranjepolitične zastoje.

Želel sem skozi razmere v eni regiji pokazati, kako lahko do neke mere odločilna politična volja za mirno reševanje sporov in napredek do neke mere obrne smer prihodnosti, in kako pomanjkanje politične volje do neke mere tako smer blokira.

Vprašanje, ki se mi zastavlja je, ali lahko te izkušnje, tudi osebne, apliciram širše na mednarodno skupnost. Težko. Vendar sem v nekaj prepričan, ni mogoče reči, da lahko v celoti vplivamo na potek zgodovine. Vendar pa lahko vplivamo na sedanost in prihodnost toliko, kolikor je to v naši moči, v moči naše politične volje.

Če in kolikor se bodo politike in elite v svetu še pravi čas odločile za razumne odločitve, za dialog v prid miru in večje pravičnosti imamo v tem primeru možnost, da bo šel svet po prvi poti, po poti miru in napredka. Morda pa žal ne bo tako in bomo živeli v manj varnem svetu, kot si želimo za naše otroke. Toda na koncu pravim: kolikor je odvisno od naše politične volje moramo ostati privrženi mirnemu reševanju vprašanj, mednarodnemu dialogu, strpnosti in premagovanju gospodarskih in socialnih problemov tako, da bomo čez čeri krize rešili veliko večino družbe, ne samo privilegirane elite. Ne pozabimo. Leta 1964 je Lyndon B. Johnson na predsedniških volitvah zmagal z največjo večino z idejo »Great Society«. Po tem je moral od nje klavrno odstopiti zaradi vstopa ZDA v Vietnamsko vojno. In kar je najbolj tragično: hkrati, ko je iz leta v leto pošiljal več ameriških vojakov na azijska tla, bolj se je spraševal, zakaj Vietnamci ne popustijo, ker bi z denarjem, ki ga porabi za vojno zgradil toliko šol, vrtcev in bolnic, da bi zamisel tako imenovane »imenitne družbe« zasijala tudi na azijskih tleh. Toda inercija uporabe sile je bila močnejša od pobožnih želja. Vojno je leta kasneje končal šele Nixon.

Gospa in gospodje,

sprašujem se skupaj z vami, ali smo se iz zgodovine naučili dovolj, da bomo imeli mirno prihodnost. Mir ni vse, toda brez miru je vse zelo malo. Kolikor je to odvisno od naše politične volje, tolikšna je naša odgovornost, da se iskreno trudimo zanj.